

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMIDA DUAL TA'LIMNI TAKOMILLASHTIRISH.

Faxriddin Hamroyevich Azimov

Jizzax shahar kasb-hunar maktabi direktori

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mamlakatimizda professional ta'lim tizimida dual ta'limning o'rni haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *ilm-marifat, ta'lim, ilm – fan, konsepsiya, oliy ta'lim, farmon, axborotlar texnologiyalari.*

Zamonaviy hayotni bugun ilm-marifat va ta'lim taraqqiyotisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Insoniyat fan o'qi atrofida aylanayotgandek go'yo. Jahonning yetakchi davlatlarida ta'limni rivojlantirish birinchi galdagi vazifa sifatida belgilanishi ham bejiz emas. Negaki, mamlakatning kelgusi ravnaqi aynan shu sohada qo'lga kiritgan yutuqlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bugungi kunda universitetlarning ta'lim berish faoliyati yanada takomillashtirib, xalqimizning asrlar davomida shakllangan ilm sari intilish fazilati yana bir bor namoyon bo'lmoqda. Yoshlarimiz sog'lom hamda go'zal turmush kechirish, egallagan kasbi bo'yicha doimiy ish o'rniga ega bo'lish, ma'suliyatni o'z zimmasiga olish, insoniy qadr-qimmatini kamsitishga yo'l qo'ymaslik, qisqacha aytganda, komillikka erishish uchun harakat qilyapti va bu jarayonda ta'lim olishni eng asosiy sharti sifatida ko'rmoqda.

Professional ta'limning sifat va samaradorligini ta'minlash maqsadida o'quvchilar egalagan bilim, ko'nikma va malakalarini bevosita kundalik hayotida qo'llashga o'rgatadigan kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim dasturlari yaratildi va yangi o'quv yilidan tadbiiq etish boshlandi. Professional ta'limmuassasalari bazasida zamonaviy agrateknologiyalarga o'qitishni joriy qilish, "simulyasion markazlar" faoliyatini yo'lga qo'yish amalga oshiriladi. Yana bir muhim jihat, bundan buyon professional ta'lim uassasalari va kasb – hunarga o'qitish markazlari imkoniyatlaridan kelib chiqib, o'quvchilarni jalb qilgan holda issiqxona, chorvachilik, asalarichilik, baliqchilik, quyunchilik, parrandachilik, bog'dorchilik, limonchilik, sabzavot yetishtirish, ishlab chiqarish hamda xizmat ko'rsatish sohalarida tadbirkorlik va kichik biznes tarmoqlari tashkil etiladi.

Dual ta'lim tizimi – ixtisoslashgan ta'lim turi bo'lib, talaba nazariy bilimlarni ta'lim muassasasida, amaliy ko'nikmalarini esa bevosita ish joyida, ya'ni tashkilotda olish imkoniyatini yaratib beradi. Dual ta'limining asosiy maqsadi ta'lim muassasasi va ish beruvchilarning sa'y-harakatlari amaliy mashg'ulotlarning asosiy omili sifatida birlashtirib, talabalarning kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishdan iborat.

O'zbekiston Respublikasi professional ta'lim tizimida dual ta'lim, talabalarni teorik bilimlarni o'rganish va amaliyotda malakasini oshirishga yo'naltirilgan bir ta'lim

shakli hisoblanadi. Bu tizimda talabalar, o'quv va ish faoliyatlarini bir vaqtda birlashtirib, teorik bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Dual ta'limning asosiy maqsadi, talabalarga teorik bilimlarni amalda mustahkamlashga yordam berishdir. Bu shu bilan birga, ularning ish tajribasini oshirish, kasbiy rivojlanishni rag'batlantirish va ish bozorda sohalari ustida malakali mutaxassislar sifatida ishlash imkoniyatini yaratishni ham maqsad qiladi. Dual ta'limning boshqa bir afzalligi, talabalarining teorik bilimlarni o'rganayotgan paytda real kasbiy muammolar bilan doimiy ravishda bog'liqlikka ega bo'lishlari. Bunday holatlar talabalar uchun amaliyotdagi kasbiy ko'maklashuvlar uchun ajoyib imkoniyatlarga aylanadi.

O'zbekiston Respublikasi dual ta'lim tizimida, oliy o'quv yurtlarida o'qiyotgan talabalar va ish bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega bo'lgan talabalar ish bilan ta'limning bir qismidan o'tmoqda. Shu bilan birga, talabalar ham teorik bilimlarni o'rganib, ham amaliyotda yetakchi mutaxassislar bilan ishlab chiqarish jarayonida qatnashishlari mumkin. Dual ta'lim tizimi, talabalarni kasbiy rivojlanish va ish bozorida muvaffaqiyatga erishish yo'lidagi muhim qadam sifatida ko'rsatiladi. Bu tizim orqali talabalar amaliyotda real hayot sharoitini tajriba qilgan holda ilmiy bilimlarni o'rganib, ishbilarmonlik sohasidagi mutaxassislar sifatida kuchli bo'ladi.

Dual ta'lim, o'quvchilarga kasb-hunar sohasiga oid teorik bilimlarni o'rganish va amaliyotni amalga oshirish imkonini beradigan bir ta'lim tizimidir. Bu tizimda o'quvchilar, maktabda teorik bilimlarni o'rganadilar va shuningdek sohalarda amaliyotni ham bajarish imkoniyati beriladi.

O'zbekiston Respublikasi professional ta'lim tizimida dual ta'limning rivojlanishiga katta e'tibor qaratilmoqda. Bu tizim Oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalaridagi talabalar uchun amalga oshiriladi. Dual ta'lim, talabalarga teorik bilimlarini yanada mustahkamlash va amaliy bilimlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. Bu tizimga qabul qilingan talabalar, belgilangan dars jadvaliga muvofiq maktabda teorik bilimlarni o'rganishlari kerak. Shu bilan birga, ular vakansiya mavjud bo'lgan korxonaga yetakchi bo'lib ishlaydilar va amaliyotni joriy etishadi. Dual ta'limning asosiy maqsadi - kasb-hunar sohasining ko'nikmalari bilan tanishib bo'lgan talabalarni ish bilan yaqinlashtirish va ularga amaliyotda qiziqishni oshirishdir. Ushbu tizim, talabalarga teorik bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi va ularning kasb-hunar sohasida yetakchi ishdan o'z sohasida mutaxassis bo'lishlari uchun zarur tayyorlashni ta'minlaydi. Dual ta'limning bir necha muhim afzalliklari mavjud. Bu tizim orqali talabalar, teorik bilimlarni amaliyotga o'tkazish orqali vakansiya bo'ylab ish faoliyatini o'rganishi mumkin. Shu bilan birga, ular amaliyotda xilma-xilliklar bilan tanishib va sohada rivojlantirishadi. Bundan tashqari, dual ta'lim talabalarga amaliyotda ish bilan bog'liq malakalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

O'zbekiston Respublikasi professional ta'lim tizimida dual ta'limning rivojlanishi davom etmoqda va bu tizim orqali talabalar kasb-hunar sohasiga oid teorik bilimlarni yanada mustahkamlash va amaliyotni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Dual

ta'limning yanada kengaytirilishi va bu sohadagi mutaxassislar sonini oshirishi haqidagi xabarlar ham mavjud.

Malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishda, agar mas'uliyatning bir qismini biznes hamjamiyati vakillari zimmasiga olgan bo'lsa, erishish mumkin. Shu bilan birga, davlat, ish beruvchilar va o'quv yurtlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikning qo'shma zo'nasini yaratish kerak. Ta'lim muassasalarida o'rnatilgan intizom ta'lim muassasalari jamoasini jipslashtirish, ta'lim muassasasi ichki hayoti va faoliyatining mo'tadil kechishini ta'minlaydi. Intizom o'quvchilardan hamjihatlik asosida faoliyat olib borish, o'quv yurti manfaati uchun birgalikda kurashish, rahbariyat hamda vakolatli o'quvchilar organlari, uning a'zolari talabalarni to'g'ri talqin etish va ularning bajarilishini talab etadi. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tishimiz joizki yoshlarimizni to'g'ri kasbga yo'naltirish, bu eng muhim vazifalardan biri ekanligini yana bir bor ta'kidlab o'tmoqchiman. Inson to'g'ri kasb tanlash orqali o'z oilasiga, jamiyatga juda katta naf keltirishi isbot talab qilmaydigan qonuniyatdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zimnyaya I.A. Shaxsning kompetentsiyasi – ta'lim natijasini yangi sifati // Ta'lim sifati muammolari. -2 kitob XII Butunrossiya materiallari- Uchrashuv. –M.; Ufa: Mutaxassislarni tayyorlashda sifati muammolari tadqiqot markazi, 2003.-B.4-13
2. Novikov A.M. Ta'lim metodikasi.M.: EGVES, 2006.-492 b.
3. Maxmutov M. I. Ta'limning kasbiy yo'nalishi printsiplari / Zamonaviy pedagogik nazariya va amaliyotda ta'lim tamoillari // Universitetlararo ilmiy ishlar to'plami.- Chelyabinsk, 1985.—S .52-56 4
4. Omonov B. Ta'lim va milliy taraqqiyot. – T.: Xalq so'zi, 2020. – 2-3 – b.
5. Rahmonov, Oliy ta'lim tizimi: O'zbekiston qanday marralarni ko'zlamda? – T.: Xalq so'zi, 2021. – 2-3 – b.